

3. Волошин Ю. Українська православна церква в роки нацистської окупації (1941 – 1944 рр.). Полтава, 1997. 127 с.

4. Гриценко А. П. Хрестоматія зі всесвітньої історії. 11 клас. : в 3 ч. Частина 1. Харків : Вид. група «Основа», 2012. 124[4] с. (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 8 (104).

5. Гриценко А. П. Хрестоматія з історії України. 11 клас.: в 2 ч. Ч. 1. / [голов. ред. Н. І. Харківська ; ред. О.О. Івакін ; відп. за видання Ю. М. Афанасенко]. Харків: Основа, 2011. 127[1] с. (Бібліотека журналу "Історія та правознавство" : заснована 2004 року ; вип. 8 (92)).

6. Левченко Ю. Окупаційні адміністративно-територіальні одиниці України 1941–1944 рр.: етнічний, етнографічний та політико-географічний вимір. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія.* 2016. Вип. 2(1). С. 71-76.

7. Трубайчук А. Друга світова війна: Коротка історія. Київ: Асоціація істориків Істина, 1995. 191 с.

8. Україна в Другій світовій війні: Історичні нариси / за ред кол.: В. А. Смолій та ін. Київ: Наукова думка, 2010-2011. 449 с.

Наук. керів.: Петренко Н. М., доктор філософії

Сірик Єлизавета

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ДЕРЖАВНИХ УСТРОЇВ НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано основні етапи становлення та розвитку міжнародних відносин Української Народної Республіки.

Ключові слова: держава, дипломатія, міжнародні відносини, УНР, Центральна Рада, Директорія.

Зовнішня політика Української Народної Республіки (далі – УНР) була спрямована на залучення міжнародної підтримки та визнання державності, а також на захист територіальної цілісності та незалежності держави. УНР стикалася зі складнощами у взаємодії з Радянською Росією, що зумовленої військовими діями окупаційних військ, а також з проблемою визнання

державності з боку інших держав. Проте, держава активно співпрацювала з країнами Антанти, Польщею та Румунією, щоб отримати підтримку у визнанні державності та зміцненні своєї позиції на міжнародній арені [9].

Крім того, політика Центральної Ради була спрямована на розвиток української культури та освіти, що також відображалось у зовнішній політиці. Українська культура стала предметом зацікавлення для багатьох країн світу, а її розвиток та підтримка стали важливими завданнями для УНР.

Ці всі аспекти важливі при дослідженні зовнішньої політики ХХ століття та кращому розумінні особливостей розвитку міжнародних відносин УНР [1].

Одним з необхідних елементів суверенного державного організму є зовнішня політика та державна служба, що забезпечують її реалізацію. Після відродження України в період Центральної Ради та Української Народної Республіки, створення зовнішньополітичної служби стало ключовим завданням. Незважаючи на значну кількість наукових праць, які присвячені історії зовнішньополітичної діяльності України в цей період, проблема створення міжнародного відомства Центральної Ради ще мало досліджена.

Дослідження проблеми створення міжнародної дипломатичної служби для Центральної Ради є значущим не тільки з точки зору реалізації зовнішньополітичних завдань, але й як чинник державотворення та самовизначення України як суверенної держави. Тому, дослідження цієї проблеми має великий науковий потенціал та може бути корисним для кращого розуміння історії України та міжнародних відносин загалом.

Дослідження зовнішньої політики Української Народної Республіки у період з 1917 по 1921 рік. Історіографія з цього питання дуже велика і суперечлива. Тому його перевірка потребує нелінійного мислення. Інакше, за словами відомого філософа Гегеля, історія повториться двічі.

Особливої уваги заслуговують історичні дослідження. Мова йде про військове будівництво в Україні 1919 р. Серед українознавчих досліджень, у тому числі в діаспорі, О. Божка, В. Верстюка, В. Горобця, О. Толочка,

Т. Осташко, К. Галушка, В. Головченка, Л. Гриневич, А. Грицака, А. Гриценка, Т. Гунчака, О. Копиленко та М. Копиленка, В. Кремінія, Д. Табачника та В. Ткаченка, П. Мірчука, В. Солдатенка, О. Старуха, Л. Шанковського, В. Яцюка.

Дослідники приділяють багато уваги зовнішньополітичним факторам, які спричинили поразку національної державності під час Української революції. Ці проблеми були висвітлені в роботах Н. Городньої, М. Держалюка, Л. Децинського, В. Соловйова, а також у нарисах історії дипломатії України.

Збірники документів були корисні при дослідженні складних процесів Української революції, зокрема періоду 1917–1921 рр. та Центральної Ради. Про цю тему також написав фундаментальну працю Л. Радченко та публіцистичний твір Володимира Базилевського «Холодний душ історії».

В розвитку будь-якої держави визначну роль мають міжнародні відносини з країнами світу. Для побудови успішної зовнішньої політики потрібно завжди враховувати вдалі та хибні кроки, що були зроблені в минулому. Україна, як держава, в цьому напрямку, має можливість врахувати досвід будівництва незалежної політики в час Директорії Української Народної Республіки, Центральної Ради УНР та ін.

Досвід розбудови апарату міжнародних відносин в період 1917-1923 рр., враховуючи важкий стан для України, як для ще одного гравця на зовнішній арені, при протистоянні з більшовицькою Росією – є незамінним. Дослідження цього періоду надає нам можливість проаналізувати всі помилки та успіхи тих апаратів міжнародної політики, що були тоді, та на основі цих знань побудувати міцну і успішну зовнішню політику нині.

Вивчення шляхів побудови зовнішніх політичних відносин в умовах не визнання самостійності чи часткового визнання державних устроїв на теренах України, зазвичай, малодосліджене. Його також недостатньо вивчають на уроках історії громадянської та історичної освітньої галузі в закладах загальної середньої освіти [6; 7].

З моменту утворення Центральної Ради, та особливо після проголошення Четвертого Універсалу, питання зовнішніх відносин було безперечно одним із найвагоміших. Оскільки, вести війну, як закликав Україну військовий міністр Тимчасового Уряду О. Керенський, як зазначає історик П. Мірчук, Центральна Рада не прагнула. Для вирішення цієї та інших питань були необхідні потужні дипломатичні дії [4].

Перша українська дипломатична місія відбулася на Брестських мирних переговорах 1918 р., проте делегація представників Української Народної Республіки, були там в якості спостерігачів та повинні були контролювати щоб умови переговорів не зашкодили їх інтересам. Центральні держави не сприймали УНР як суб'єкт переговорів, але, генерал-фельдмаршал Леопольд Баварський та члени німецької делегації Ф. Розенберг зазначали, що українську делегацію треба приєднати до переговорного процесу. На це Р. Кюльман відповідав, що Україна не має статусу самостійної держави, декларує приналежність до російської федерації, тому треба враховувати точку зору російської делегації. Повноправним учасником вона стала пізніше, коли українську делегацію очолив В. Голубович, а російську – Л. Троцький [8].

Також, раніше, у 1917 р. Центральна Рада приймала представників країн Антанти зокрема, Франції та Великої Британії. Не дивлячись на те, що на цей момент УНР ще не проголосила свою повноцінну незалежність від Тимчасового Уряду, вона вже самостійно будувала зовнішні відносини з іншими країнами [3].

П. Скоропадський, прийшовши до влади у квітні 1918 році, продовжив розбудовувати зовнішню політику та визначив основні три шляхи розвитку, а саме:

- встановлення дружніх відносин з країнами Четвертого Союзу;
- побудова дипломатичних відносин з нейтральними державами;
- вирішення спірних територіальних питань з країнами-сусідами.

Гетьманський уряд установив постійні дипломатичні місії з десятима державами та прийняв більше 20 дипломатичних представників інших країн світу.

Директорія, у грудні 1918 р., сконцентрувала основну дипломатичну діяльність на забезпечення визнання самостійності та отриманні міжнародної підтримки. В цей час були повернені військовополонені, що перебували в інших країнах та створено у Берліні, Відні, та Римі при дипломатичних представництвах військово-санітарні місії військовополонених [2].

Таким чином, аналізуючи зовнішню політику Української Народної Республіки в період 1917-1921 років, можна зробити висновок, що у складній ситуації, коли УНР змушена була боротися не тільки за своє існування, але й за територіальну цілісність, вони домоглися відносної успішності у встановленні зв'язків з іншими державами.

Українська Народна Республіка зуміла укласти договори зі своїми найбільшими сусідами: Польщею, Румунією та Радянською Росією. Крім того, УНР була представлена дипломатичними місіями у Франції, Великій Британії, США, Болгарії, Туреччині та багатьох інших країнах [5].

Незважаючи на обмежені можливості УНР, політика центральних влад була орієнтована на зміцнення держави та встановлення сприятливих зв'язків з іншими країнами. Проте, незалежність України не була визнана багатьма державами, що призвело до підтримки більш сильними державами сусідів [5].

Список використаних джерел та літератури

1. Гриценко А.П. Усі уроки до курсу «Історія України». 10 клас. Стандартний та академічний рівні. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 221[3] с.
2. Дорошенко Д. Історія України. Мюнхен, 1973. Т. 1. : До половини XVII століття. 1992. 228, [3] с.
3. Історія та традиції зовнішньополітичної служби України. *Офіційний сайт міністерства закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/istoriya> (дата звернення 12.09.2023).

4. Українська державність. Філадельфія : Б-ка Терноп. осередку СУМ в Україні, 1967. 400 с.

5. Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році. Верховна Рада України; Постанова від 08.02.2018 № 2287-VIII - Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 11. С. 65.

6. Хрестоматія з історії України. 10 клас. : в 2 ч. Частина 1 /Упорядник А.П. Гриценко. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 127[1] с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 04(112)).

7. Хрестоматія з історії України. 10 клас. : в 2 ч. Частина 2 /Упорядник А.П. Гриценко. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 127[1] с. (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 05(113)).

8. ЦДАВО України, ф. 2592, оп.1, спр.78, арк. 14.

9. ЦДАВОУ, ф. 2592, оп. 1, спр. 50, арк. 4.

Наук. керівн.: Чумаченко О. А., канд. іст. наук, доцент

Ткаченко Михайло

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В СЕЛЯНСЬКОМУ ПОВСТАННІ НА ГАЛИЧИНІ ТА БУКОВИНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

На початку ХХ століття в Австро-Угорській імперії значно активізувалося суспільно-політичне життя. Для Галичини основним залишалось польсько-українське протистояння. Завдяки діяльності українських політичних партій, культурно-освітніх товариств громадських організацій, із селян сформувалося свідоме щодо своїх політичних інтересів українство. Політична боротьба поєднувалася із соціальними протестами робітників і селян. Одночасно тривала робота з організації українського національного життя: стабільно діяла мережа культурних, освітніх, наукових установ тощо. Результати українського руху в Галичині у відстоюванні своїх національних інтересів, досягнутих наприкінці дев'ятнадцятого, на початку двадцятого століття, свідчили про набуття ним загальноукраїнського характеру. В наслідок чого на початку